

Palyatif Bakım Hemşirelerinin Basınç Yaralanması Önleme Bilgi Düzeyleri ile Tutumları Arasındaki İlişki

The Relationship Between Knowledge Levels and Attitudes of Palliative Care Nurses Towards Pressure Injury Prevention

Özge UÇAR^{1,2} , Arzu İLÇE³

ÖZ

Palyatif bakım hastaları basınç yaralanması gelişimi açısından risk altındaki hasta grubunda yer almaktadır. Palyatif servislerde çalışan hemşirelerin basınç yaralanmalarını önlemeye yönelik bilgi düzeyleri ile tutumlarının istenik düzeyde olması, bu problemi engellemek için önemlidir. Kesitsel, tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipteki bu araştırma palyatif bakım hemşirelerinin basınç yaralanmasını önlemeye yönelik bilgi düzeyleri ile tutumları arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla gerçekleştirildi. Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan 3 devlet hastanesinin palyatif bakım servislerinde çalışan n=31 hemşire araştırmanın örneklemini oluşturdu. Araştırmada Hemşire Tanıtım Formu, Basınç Ülserlerini Önlemede Tutum Ölçeği, Basınç Yarası Önleme Bilgi Değerlendirme Ölçeği kullanıldı. Veriler yüzde, bağımsız örneklem t-testi, Mann Whitney U ve korelasyon testleri kullanılarak değerlendirildi. Araştırmada hemşirelerin yaş ortalamalarının 30,26±5,34 yıl ve tümünün kadın olduğu, %35,5'inin daha önce kurumunda basınç yaralanması eğitimi aldığı görüldü. Basınç yaralanması eğitimi alanların sınıflama ve gözlem bilgi düzeylerinin anlamlı derecede yüksek olduğu saptandı. Hemşirelerin palyatif serviste çalıştıkları yıl ile bilgi düzeyleri arasında fark bulunmadı, ancak çalıştıkları yıl arttıkça basınç yaralanmasına karşı tutum puanlarının anlamlı olarak azaldığı belirlendi. Basınç yaralanması önleme konusunda hemşirelerin bilgi düzeyleri ile tutumları arasında pozitif yönlü orta şiddette ilişki olduğu görüldü. Araştırmada, hemşirelerin basınç yaralanması bilgi düzeylerinin düşük olduğu belirlendi. Bu nedenle, basınç yaralanmalarını önleme konusunda hizmet içi eğitimlerin artırılması ve hemşirelerin katılımının teşvik edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Basınç yaralanması, Bilgi düzeyi, Hemşirelik, Palyatif bakım, Tutum

ABSTRACT

Palliative care patients are in the high-risk group for pressure injuries. Therefore, knowledge levels and attitudes of palliative care nurses about prevention and care of pressure injuries are very important. The aim of this study is to determine the relationship between palliative care nurses' attitudes towards pressure injuries and their knowledge levels. The study is cross-sectional descriptive type. It was carried out in palliative care services of 3 state hospitals located in the Western Black Sea Region. Thirtyone nurses participated in the study. In the study, nurse information form, Attitude towards prevention of pressure ulcers scale, Pressure ulcer prevention knowledge assessment scale was collected. Data were evaluated using percentage, independent sample t-test, Mann Whitney U test and correlation tests. In the study, it was observed that the mean age of the nurses was 30.26±5.34 years, all of them were female, and 35.5% of them had previously received pressure sore training in their institution. It was found that the classification and observation knowledge levels of those who received pressure sore training were significantly higher. No difference was found between nurses' knowledge levels and the years they worked in the palliative service, but it was determined that the attitude scores towards pressure injury decreased significantly as the years they worked increased. There was a significant positive correlation between pressure injury knowledge levels and pressure injury attitudes. In the study, it was observed that the pressure injury knowledge levels of nurses were low. Therefore, it is recommended that in-service trainings on pressure injuries should be increased, and the participation of nurses should be encouraged.

Keywords: Attitude, Knowledge, Nursing, Palliative Care, Pressure injuries.

Bu çalışmada etik kurul izin belgesi alınmıştır.

¹ Arş. Gör., Özge UÇAR, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, ozgeenginucar@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-5710-5394

² Arş. Gör., Özge UÇAR, Bartın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ozgeenginucar@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-5710-5394

³ Prof. Dr., Arzu İLÇE, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ilce_a@ibu.edu.tr, ORCID No: 0000-0001-8428-9865

İletişim/Corresponding Author:

Özge UÇAR

Geliş Tarihi/Received : 14.11.2023

E-posta/E-mail:

ozgeenginucar@gmail.com

Kabul Tarihi/Accepted: 04.12.2023

Yayın Tarihi/Published: 31.12.2023

GİRİŞ

Palyatif bakım hastaları genellikle birden fazla komorbiditeye ve risk faktörlerine sahip olduğu için basınç yaralanması gelişimi açısından da yüksek risk grubu içerisinde yer almaktadır. Birçok palyatif bakım hastası kliniğe başvurduğunda basınç yaralanması gelişmiş şekilde gelir. Palyatif bakım hemşirelerinin genel amacı, basınç yaralanması gelişimini önlemenin yanı sıra, bireyde mevcut yaraların iyileştirilmesini sağlamak ve bireyin yaşam kalitesini yükseltmektir. Yaşamın sonuna doğru palyatif bakım hastalarında kalp veya böbrek yetmezliği gibi organ yetmezliklerinin genellikle ölüm öncesi olağan bir problem olduğu kabul edilse de cilt yetmezliği, bir fenomen olarak henüz kabul görmüş değildir. Cilt yetmezliği kavramı literatürde hipoksi, besin eksikliği, mekanik stres veya toksinler gibi fizyolojik durumlarda deri hücresinin sağlıklı kalmasının önlenmesi ve doku bütünlüğünün bozulması durumu olarak açıklanmıştır (1). Palyatif bakım gibi kritik hastalarda solunum yetmezliği, iyileşmeyi etkileyebilecek gaz değişimi ve oksijen emilimini bozarken, karaciğer veya böbrek yetmezliği; metabolik atıkların uzaklaştırılmasını, protein tutulmasını, asit baz dengesini ve doku ödemi gelişimini olumsuz etkileyebilir. Beslenme yetersizliği ise, yeni yaraların gelişmesi veya mevcut yaraların iyileşmemesi için bir risk faktörü olarak kabul edilmektedir. Literatürdeki kanıtlar beslenmenin iyileştirilmesinin yara iyileşme sürecine olumlu katkı sağlayacağını göstermektedir (2).

Yaşamın son evresine doğru palyatif bakım hastalarında kırılabilirlik, sedasyonun getirdiği hareket azalması ve rahatsızlık gibi durumlar basınca bağlı doku iskemisine neden olabilir (3). Diğer yandan düşük kan basıncı ve hemoglobin seviyeleri, terleme, eksüda ve inkontinans gibi faktörler ciltteki nem seviyelerini artırarak yara oluşumuna yol açabilir (1). Palyatif bakım hastalarında basınç yaralanmalarının tedavisinin zor olduğu ve oluşabilecek riskler, mevcut bakım, tedaviler ve prognoz ile ilgili ek araştırmalara ihtiyaç duyulduğu literatürde özellikle vurgulanmaktadır (2).

Palyatif bakımdaki hemen hemen tüm hastaların basınç yaralanması gelişme riski altında olması nedeniyle öncelikli olarak bir risk değerlendirmesi yapılmalıdır. Ulusal Basınç Yaralanması Paneli (NPUAP), Avrupa Basınç Ülseri Paneli (EPUAP) ve Pan Pasific Basınç Yaralanması Derneği (PPPIA) 2019 kılavuzunda (4), palyatif bakım alan bireyin kapsamlı bir değerlendirmesinin yapılmasının önemini vurgulamaktadır (Kantı düzeyi=C). Risk değerlendirmesi, birey değerlendirmesini, basınç yaralanması gelişme riskini ve varsa, mevcut cilt bozulması alanlarının değerlendirmesini içermelidir (5,6). Değerlendirme ayrıca eşlik eden sağlık sorunlarını, ilaçları, tanısal test sonuçlarını ve psikososyal sonuçları da içermelidir (4).

Basınç yaralanmalarının önlenmesinde hemşirelerin klinik beceri ve bilgi düzeylerinin yanı sıra tutumları da önem arz etmektedir (7). Hemşirelerin basınç yaralanmasını önleme konusunda olumsuz tutuma sahip olmalarının basınç yaralanmasını önleme ve bakım verme davranışlarını olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir (5,8,9).

Basınç yaralanmaları sağlık sisteminde bir kalite göstergesi olarak hemşirelerin primer sorumluluğundadır. Diğer yandan basınç yaralanmalarını önleme ve yönetme konusunda hemşirelerin tutumları, klinik becerileri ve aldığı eğitim ile ilişkilendirilmektedir. Bu anlamda basınç yaralanmalarının önlenmesi, bilinçli, dikkatli ve multidisipliner bir yaklaşım

gerektirmektedir. Gerekli önlemlerin alınması ve basınç yaralanmalarının etkin bir şekilde önlenmesi için, sağlık çalışanlarının bilgi düzeylerinin yeterli olmasının yanı sıra klinik yetkinliğe de sahip olması gerekmektedir (10). Sağlık çalışanlarına verilen eğitim, basınç yaralanmalarını önlemeye ilişkin farkındalığı arttırmanın yanı sıra, kanıta dayalı karar vermeyi, klinik yetkinliği geliştirmeyi ve sürdürmeyi de sağlamaktadır (11).

Literatürde, basınç yaralanması gelişen veya gelişme riski yüksek olan hastalarda basınç yaralanmasını önleme ve bakımında hemşirenin rolünün önemi göz önüne alındığında, hemşirelerin bu konudaki bilgi, tutum ve uygulamalarını inceleyen çok sayıda çalışma yer almaktadır (12–14). Türkiye'de 2017 yılında yapılan bir kesitsel çalışmada, cerrahi serviste çalışan hemşirelerin, basınç yaralanmalarının önlenmesine yönelik olumlu tutuma sahip olduklarını belirtilmektedir (15). 2012'de Avustralya'da yapılan kesitsel bir çalışmada ise, hemşirelerin basınç yaralanması konusunda bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu bildirilmektedir (16). Cox ve Schallom (2017) ise yoğun bakım hemşirelerinin olumlu tutuma sahip olmalarının basınç yaralanmasının önlenmesinde önemli olduğunu gösteren tanımlayıcı kesitsel bir çalışma gerçekleştirmiştir (17).

Kanıta dayalı bakımın sağlanması çeşitli faktörlerden etkilenebilir. Literatürde en az çalışılan konulardan biri, basınç yaralanması gelişme riski yüksek olan veya basınç yaralanmasına sahip olan hastaların bakım yönetimi ile hemşirelerin duruma karşı tutumları arasındaki ilişkidir. Bu nedenle, bu çalışmanın amacı yüksek derecede basınç yaralanması gelişme riski altında bulunan palyatif bakım kliniklerinde çalışan hemşirelerin basınç yaralanmasını önleme konusundaki bilgi düzeyleri ile tutumlarını incelemek ve arasındaki ilişkiyi saptamaktır.

Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Palyatif bakım hemşirelerinin basınç yaralanmasını önleme bilgi düzeyi nasıldır?
- Palyatif bakım hemşirelerinin basınç yaralanmasını önlemeye karşı tutumları nasıldır?
- Palyatif bakım hemşirelerinin basınç yaralanması önleme ile ilgili bilgi düzeyleri ve tutumları arasında ilişki var mıdır?
- Palyatif bakım hemşirelerinin önceki iş deneyimleri basınç yaralanması bilgi düzeylerini etkiler mi?
- Palyatif bakım hemşirelerinin önceki iş deneyimleri basınç yaralanmasını önleme tutumlarını etkiler mi?

MATERYAL VE METOT

Araştırma tipi

Araştırma, kesitsel tanımlayıcı ve ilişkisel tasarıma sahip olup, Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan üç devlet hastanesinin palyatif bakım biriminde çalışan hemşirelerle gerçekleştirildi.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, palyatif bakım kliniklerinde basınç yaralanması olan veya gelişme riski yüksek olan hastalara bakım veren hemşirelerin bilgi düzeyleri ve tutumları arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye'nin batısında yer alan 3 devlet hastanesinin palyatif bakım kliniklerinde çalışan 36 hemşire oluşturdu. Çalışmada örneklem hesaplamasına gidilmeyip tüm evrene ulaşılması amaçlandı. Araştırmaya 18 yaş üstü, palyatif bakım servisinde çalışan, çalışma anında daha önce basınç yaralanması görmüş ve bakımını üstlenmiş olan ve çalışmaya gönüllü olan hemşireler dahil edildi. Araştırma kapsamında 3 hemşirenin gönüllü olmaması, 2 hemşirenin izinde olması nedeniyle 5 hemşire çalışma dışı bırakılıp, 31 hemşire ile araştırma tamamlandı. Post

hoc G-power güç analizi sonucuna göre 0.56 etki büyüklüğü, 0.05 standart hata ile çalışmanın gücü %95 olarak bulundu.

Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Araçları

Veriler Şubat-Eylül 2022 tarihleri arasında, Türkiye'nin batısında yer alan 3 devlet hastanesinin palyatif bakım kliniğinde çalışan hemşirelerden toplandı. Araştırmada hemşirelerin sosyodemografik bilgilerinin yer aldığı bir bilgi formu, basınç ülserini önlemede bilgi değerlendirme ölçeği ve basınç ülserlerini önlemede tutum ölçeği kullanıldı.

Bilgi formu

Bu form; hemşirelerin yaş, çalışma yılı, palyatif bakım kliniğinde çalışma süresi, önceki deneyimleri, basınç yarası konusunda eğitim alma durumu gibi soruların yer aldığı 10 sorudan oluşmaktadır.

Basınç ülserini önlemede bilgi değerlendirme ölçeği (BÜÖBDÖ)

Basınç yaralarını önlemede bilgi düzeyini belirlemek amacıyla kullanılan ve bir değerlendirme aracı olan Beeckman ve diğerleri (2010) tarafından geliştirilen ölçeğin, Tülek ve arkadaşları tarafından 2016 yılında Türkçe uyarlaması yapılmıştır. Toplam 26 sorudan oluşan ölçek, Etiyoloji ve Gelişme, Sınıflama ve Gözlem, Risk Değerlendirmesi, Nutrisyon/Beslenme, Basınç/makaslama miktarını azaltan önleyici girişimler ve Basınç/yırtılmanın süresini azaltmak için önleyici girişimler olarak 6 alt temadan oluşmaktadır. Her temanın doğru cevap sayısı, katılımcıların bilgi düzeyini yansıtır. Ölçeğin toplam puanı en fazla 26'dır ve kabul edilebilir yeterlilik puanı 16 (%60'ı) olarak kabul edilmektedir. Ölçeğin Cronbach alpha değeri 0.77 olarak belirlenmiştir. Araştırmamızda ölçeğin Cronbach alpha değeri 0.72 olarak bulunmuştur (18) .

Basınç ülserini önlemeye yönelik tutum ölçeği (BÜÖYTÖ)

Basınç ülserlerini önlemeye yönelik tutumu değerlendirmeyi amaçlayan ölçek, Belçika ve Hollanda'da Beeckman ve arkadaşları tarafından 2010 yılında geliştirilmiştir. Ölçek, bireysel yeterlilik (3 madde), öncelik (3 madde), etki (3 madde), kişisel sorumluluk (2 madde) ve etkililik (2 madde) olmak üzere 5 alt boyut ve 13 madde içermektedir. Ölçek maddelerinin yarısı olumlu, yarısı olumsuz ifadelerden oluşur. Ölçek, likert tipi puanlama ile derecelendirilmiştir ve alınabilecek en az puan 13, en fazla puan 52'dir. Türkçe versiyonunun güvenilirlik çalışması, Üstün ve Yücel tarafından yapılmıştır ve tüm ölçek için Cronbach Alpha değeri 0.71 olarak bulunmuştur. Üstün ve Yücel, Türk toplumu için ölçeğin yeterli güvenilirliği ve geçerliliği olduğu belirtilmiştir. Araştırmamızda ölçeğin Cronbach alpha değeri 0.68 olarak bulunmuştur (19).

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için bir devlet üniversitesinden etik kurul izni alındı (31.01.2022 tarihli 2022-SBB-0004 nolu). Verilerin toplandığı hastanelerden ve hastanelerin bağlı olduğu il sağlık müdürlüklerinden kurum izinleri alındı. Çalışmaya katılan hemşirelerden hem yazılı hem sözlü onam alınmış olup hiçbir kişisel bilgiye yer verilmedi.

Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Veriler SPSS 25.0 programında analiz edildi. Demografik verileri tanımlamak için ortalama ve standart sapma hesaplaması yapıldı. Veriler yüzde, frekans değerleri yanı sıra non parametrik testler olan Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi ve korelasyon analizi testleri kullanıldı. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak belirlendi.

Araştırmanın Kısıtlılıkları

Araştırmanın yalnızca Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan 3 devlet hastanesinin palyatif bakım kliniğinde yapılmış olması ve örneklem sayısının az olması

araştırmanın kısıtlılıklarını oluşturdu. Palyatif bakım hemşirelerine özel basınç yaralanması konusunda bilgi ve tutumları araştıran çalışmaların azlığı nedeniyle, sonuçların karşılaştırılması konusunda güçlük yaşandı.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu araştırma palyatif bakım hemşirelerinin basınç yaralanmalarına yönelik tutumları ile bilgi düzeyleri arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla 31 palyatif bakım hemşiresi ile gerçekleştirildi. Hemşirelerin yaş ortalaması 30,26 ($\pm 5,34$) ve tamamı kadındı. Palyatif bakım hemşirelerinin %80,6'sı lisans mezunu olup hemşirelik mesleğindeki toplam yılı 7,45($\pm 5,35$)'dir. Hemşirelerin %29'u daha önce cerrahi kliniklerde, %19,4'ü yoğun bakım kliniklerinde, %9,7'si ise dahili kliniklerde çalıştığını ifade etti. Palyatif bakım servisinde çalışma yılları ise en çok %45,2 ile 1-4 yıl arasındaydı. Hemşirelerin %60,4'ü daha önce hiç basınç yaralanmaları konusunda eğitim almadığını belirtti. BÜÖBDÖ puan durumuna bakıldığında ise hemşirelerin %58,1'inin bilgi düzeyinin yetersiz olduğu görüldü. BÜÖYTÖ puan ortalaması ise 36,16 \pm 4,04 ile yeterli olarak belirlendi. (Tablo 1).

Palyatif bakım hemşirelerinin palyatif serviste çalışma yılları ile basınç yaralanması önlemeye karşı tutumları (BÜÖYTÖ) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı ($p < 0.05$). Çalışma yılları ile bilgi düzeyleri (BÜÖBDÖ) arasında da fark olmadığı görüldü ($p > 0.05$). Hemşirelerin önceden basınç yaralanması eğitimi alma durumları ile bilgi düzeyleri (BÜÖBDÖ) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmazken ($p > 0.05$), tutumları (BÜÖYTÖ) arasında anlamlı fark olduğu belirlendi ($p < 0.05$). Palyatif bakım hemşirelerinin basınç yaralanması bilgi düzeyleri ile de basınç yaralanması önleme tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlendi ($p < 0.05$) (Tablo 1).

Tablo 1. Basınç yaralanması önleme bilgi düzeyi (BÜÖBDÖ) ve tutum (BÜÖYTÖ) puan ortalamalarının hemşirelerin demografik özelliklerine göre dağılımı (n=31)

Değişkenler	Sayı (%)	BÜÖBDÖ		BÜÖYTÖ	
		Ort \pm Ss	Test	Ort \pm Ss	Test
Cinsiyet					
Kadın	31(100)	13.45 \pm 4.17		36.16 \pm 4.04	
Erkek	-				
Eğitim durumu					
Önlisans	6(19.4)	13.83 \pm 5.67	t=1.000	38.00 \pm 4.69	t=48.000
Lisans	25(80.6)	13.36 \pm 3.88	p=1.000	35.72 \pm 3.84	p=0.190
Palyatif serviste çalışma yılı					
5 yıldan az	17(54.8)	14.05 \pm 4.47	t=-1.080	36.94 \pm 3.97	t=-1.282
5 yıl ve üstü	14(45.2)	12.71 \pm 2.81	p=0.297	35.21 \pm 4.06	p=0.215
Palyatif servisten önce çalışılan klinikler					
Cerrahi Servis	9(29)	12.00 \pm 3.60		34.44 \pm 3.71	
Dahiliye Servisi	3(9.7)	16.66 \pm 4.50		40.33 \pm 2.08	
Yoğun Bakımlar	6(19.4)	13.66 \pm 5.08		36.66 \pm 4.03	
Birinci basamak	2(6.5)	16.00 \pm 0.00	W=4.060	34.00 \pm 0.00	W=4.876
Yok	11(35.5)	13.18 \pm 4.30	p=0.398	36.54 \pm 4.45	p=0.300
Basınç yaralanması eğitimi alma durumu					
Evet	11(35.5)	13.45 \pm 4.84	t=117.000	38.54 \pm 3.83	t=54.500
Hayır	20(64.5)	13.45 \pm 3.89	p=0.792	34.85 \pm 3.60	p=0.020
Basınç yaralanması bilgi düzeyi					
Yeterli	13(41.9)			38.07 \pm 3.86	t=59.000
Yeterli değil	18(58.1)			34.77 \pm 3.67	p=0.017

%; Yüzde, Ort=Ortalama; SS= Standart sapma, t=Mann Whitney-U, W=Kruskall Wallis testi

Palyatif bakım hemşirelerinin bilgi düzeyleri (BÜÖBDÖ) ile tutumları (BÜÖYTÖ) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı korelasyon olduğu saptandı ($p<0.05$, $r=.501$). Korelasyon değerleri dikkate alınırken Mukaka (2012) çalışmasından yararlanıldı (20). Ancak hemşirelerin yaşı ve çalışma yılları ile bilgi ve tutum arasında anlamlı bir ilişki saptanmadı ($p>0.05$) (Tablo 2)

Tablo 2. Basınç yaralanması önleme bilgi düzeyi (BÜÖBDÖ) ve tutum (BÜÖYTÖ) ile ilişkisi (n=31)

Korelasyon	Ort±Ss	BÜÖBDÖ	BÜÖYTÖ
Yaş	30.26±5.34		
r		0.005	-0.109
p		0.978	0.561
Çalışma yılı	7.45±5.35		
r		-0.115	-0.082
p		0.537	0.661
BÜÖBDÖ	13.45±4.17		
r		1	0.501
p			0.004
BÜÖYTÖ	36.16±4.04		
r		0.501	1
p		0.004	

r =correlation analysis, $p<0.05$

Tablo 3. Basınç yaralanması önleme bilgi düzeylerinin (BÜÖBDÖ) hemşirelerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması (n=31)

Alt başlıklar	Önlisans (n=6)	Lisans (n=25)
	Ort±Ss (Min-Max)	Ort±Ss (Min-Max)
	2.66±1.86 (1-5)	2.76±1.50 (1-6)
Etiyoloji ve Gelişme		$t=81.000$ $p=0.789$
	2.50±1.97 (1-5)	2.48±1.08 (0-4)
Sınıflama ve Gözlem		$t=83.000$ $p=0.715$
	0.50±0.54 (0-1)	1.24±0.66 (0-3)
Risk ve Değerlendirme		$t=117.000$ $p=0.035$
	0.66±0.51 (0-1)	0.48±0.50 (0-1)
Nutrisyon/Beslenme		$t=61.000$ $p=0.510$
	4.66±1.96 (3-7)	3.44±1.35 (1-6)
Basınç/makaslama miktarını azaltan önleyici girişimler		$t=47.500$ $p=0.174$
	2.83±0.8 (2-4)	2.96±1.42 (1-6)
Basınç/ yırtılmanın süresini azaltmak için önleyici girişimler		$t=80.500$ $p=0.789$
	13.83±5.67 (9-21)	13.36±3.88 (5-18)
Toplam BÜÖBDÖ		$t=75.000$ $p=1.000$

Ort=Ortalama; SS= Standart sapma, t =mann whitney-u testi

Palyatif bakım hemşirelerinin eğitim durumları ile basınç yaralanması önleme bilgi düzeyleri arasında toplam puan açısından anlamlı fark olmadığı görüldü ($p>0.05$). Ancak ölçek alt boyutlarına bakıldığında, lisans eğitimi almış hemşirelerin risk ve değerlendirme alt boyut puan ortalamasının ön lisans eğitimi alanlara göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulundu ($p<0.05$) (Tablo 3).

Meslek hayatı boyunca daha önce basınç yaralanması konusunda eğitim alan hemşirelerin basınç yaralanmasını önlemeye yönelik tutumlarının eğitim almayanlara göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görüldü ($p<0.05$). Ölçek alt boyutları değerlendirildiğinde ise, eğitim alan hemşirelerin almayanlara göre yeterlilik, öncelik ve etki alt boyut puanlarının istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edildi ($p<0.05$) (Tablo 4).

Tablo 4. Basınç yaralanması önlemeye yönelik tutumlarının (BÜÖYTÖ) hemşirelerin basınç yararı eğitimi alma durumlarına göre karşılaştırılması (n=31)

Alt başlıklar	Eğitim alan (n=11)	Eğitim almayan (n=20)
	Ort±Ss (Min-Max)	Ort±Ss (Min-Max)
Yeterlilik	8.27±0.90 (7-9)	7.40±0.99 (5-9)
		t=58.000 p=0.032
Öncelik	9.45±1.50 (6-12)	7.15±1.53 (6-12)
		t=30.500 p=0.001
Etki	10.09±1.22 (9-12)	8.95±1.57 (6-12)
		t=65.000 p=0.048
Sorumluluk	5.63±1.56 (3-7)	5.20±1.88 (3-8)
		t=95.100 p=0.555
Önlemenin etkinliği	5.09±1.70 (2-7)	6.15±0.98 (4-8)
		t=150.500 p=0.095
Toplam BÜÖYTÖ	38.54±3.83 (32-43)	34.85±3.60 (31-42)
		t=54.500 p=0.020

Ort=Ortalama; SS= Standart sapma, t=Mann Whitney-U testi

Sağlık bakımında kalite göstergesi olarak kabul gören basınç yaralanmalarının önlenmesi hemşirelerin primer sorumluluğu altındadır. Palyatif birimlerde tedavi gören hastalar basınç yaralanması gelişme riski ile karşı karşıyadır. Bu nedenle bu çalışma palyatif bakım hemşirelerinin basınç yaralanmasını önlemeye yönelik bilgi düzeyleri ile tutumlarını belirlemek ve bilgi düzeyleri ile tutumları arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla gerçekleştirildi.

Palyatif bakım kliniklerinde çalışan 31 hemşire ile gerçekleştirdiğimiz araştırmamızda hemşirelerin %58.1'inin basınç yararı önlemedeki bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu görüldü. Tırgari ve arkadaşları İran'da çalışan 107 yoğun bakım hemşiresinin basınç yaralanmasını önlemede bilgi düzeylerini değerlendirmiş ve yetersiz olduğunu bildirmiştir (13). Shrestna'nın araştırma raporunda ise 100 klinik hemşiresinden %59'u yeterli bilgiye sahipken, %41'inin bilgi

düzeinin yetersiz olduğu belirtilmiştir (21). Nuru ve arkadaşlarının 2015 yılında Etiyopya Gondar Üniversitesi'nde çalışan hemşireler ile gerçekleştirdikleri çalışmada ise, 248 hemşirenin %45.5'inin basınç yaralanmalarını önlemede bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir (22). Benzer şekilde Jordan'da 2014 yılında yapılan bir araştırmaya göre ise hemşirelerin bilgi düzeylerindeki yetersizlik oranı %73 bulunmuştur (23). Dirgar ve arkadaşlarının 2022 yılındaki araştırmasına göre ise 405 hemşirenin sadece %8.4'ünün basınç yaralanması önleme konusunda yeterli bilgiye sahip olduğu görülmüştür (7). İsveç'te çok merkezli yapılan bir araştırmada, lisanslı hemşireler, hemşire yardımcıları ve hemşirelik öğrencileri arasında bilgi düzeylerine bakılmış, ortalaması 58.9 ± 12.2 olarak saptanmıştır. En yüksek bilgi düzeyinin beslenme ve risk değerlendirmesi alt temalarında olduğu görülmüştür (24). Dalvand ve arkadaşlarının çalışmasında ise hemşirelerin basınç yaralanması önlemede bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu görülmüş olup, en düşük puanın basınç/makaslama miktarını azaltan önleyici girişimlerden alındığı belirlenmiştir (25). Farklı ülkelerde yapılan bu çalışma sonuçlarında, hemşirelerin basınç yaralanmalarını önleme konusundaki bilgi düzeylerinin farklılık gösterdiği görülmektedir. Sonuçlarımız literatüre uyum sağlamaktadır. Ancak araştırma sonuçlarımızda, palyatif bakım hemşirelerinin basınç yaralanmasını önlemede bilgi düzeylerinin yetersiz olmasının eğitim durumlarından kaynaklanmadığı görüldü. Güncel araştırmamızda lisans mezunu hemşireler ile ön lisans mezunu hemşirelerin toplam BÜÖBDÖ puanları arasında fark bulunmamaktadır. Tüm hemşirelerde de en iyi bilgi düzeyinin basınç/makaslama miktarını azaltan önleyici girişimler alt boyutunda olduğu, en düşük puanların ise beslenme ve risk değerlendirme alt boyutlarında olduğu görüldü. Ancak alt boyutlara bakıldığında iki grup arasında risk ve değerlendirme konusunda lisans mezunu hemşirelerin 2,5 kat daha iyi olduğu da saptandı.

Araştırmamız hemşirelerin basınç yaralanması önlemeye yönelik tutumlarının olumlu olduğunu, tutumlarının bilgi düzeyi ile doğru orantı gösterdiğini ortaya koymaktadır. Geçmiş yıllarda hemşirelerin basınç yaralanmalarını önlemeye yönelik tutumlarının araştırıldığı çalışmalarda, hemşirelerin basınç yaralanmasını önlemeye yönelik tutumlarının olumlu olduğu görüldü (10,11). Hemşirelerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve palyatif serviste çalışma yılı gibi sosyodemografik özellikleri ile basınç yaralanmasını önlemeye yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmadı. Moore ve Price tarafından yapılan çalışmada da hemşirelerin klinik deneyim, hizmet yılı ile tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (10). Aslan ve Van Giersbergen'in 2016 yılında gerçekleştirdiği çalışmada da benzer şekilde hemşirelerin yaş, cinsiyet, hizmet yılı ve eğitim durumunun tutumu etkilemediği belirtilmiştir (11). Araştırmamızda hemşirelerin basınç yaralanmasını önlemeye yönelik tutumlarının cinsiyet, yaş, palyatif servisteki çalışma yılı gibi demografik verilerden etkilenmemesi ve hemşirelerin tutumlarının olumlu olması durumu literatür ile paralellik göstermektedir. Araştırmamızda daha önce basınç yaralanması eğitimi alma durumu ile basınç yararı önlemeye yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edildi.

Güncel araştırmamızda, hemşirelerin basınç yaralanması önlemeye yönelik tutumları BÜÖYTÖ 36.6 ± 4.04 puan ortalaması ile olumlu bulundu. Ancak daha önce basınç yaralanması konusunda eğitim alanlar ile almayanlar arasında yeterlilik, öncelik, etki alt boyutlarında anlamlı fark olduğu, eğitim alanların tutumlarının daha olumlu olduğu görüldü. Daha önce yapılan çalışmalarda basınç yaralanması eğitimi alma durumu ile tutum arasında bir ilişki olmadığı bildirilmiştir (26–28). Bu açıdan araştırma sonucumuz literatüre farklılık getirmektedir. Bu durum, hizmet içi veya etkileşimli hatırlatma eğitimlerinin palyatif bakım hemşirelerinde basınç yaralanmasını önlemede olumlu tutum sergilemelerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Tirgari ve arkadaşlarının 107 yoğun bakım hemşiresinde yaptıkları anket sonuçlarına göre hemşirelerin %67'si mezuniyet sonrası bir basınç yaralanması eğitimi almadığını belirtmiştir (13). Yapılan çalışmalarda, hemşirelerin basınç yaralanması konusunda bir eğitim almamış olmalarının basınç yaralanması konusunda bilgi düzeyini ve tutumu olumsuz etkileyebileceğine değinilmektedir (29,30). Çalışmamızda palyatif bakım hemşirelerinin %64.5'inin daha önce basınç yaralanması konusunda eğitim almadığı göz önünde bulundurularak, palyatif bakım

hemşirelerinde basınç yaralanması önleme ve bakım konusunda eğitimlerin arttırılmasının yararlı olabileceğini düşünüldü.

Araştırmamızda, hemşirelerin mezun oldukları derece ile basınç yaralanması önlemeye karşı tutumları arasında bir fark görülmedi. Kallman'ın araştırmasına göre lisans düzeyinde hemşireler ile hemşire yardımcıları arasında basınç yaralanması önlemeye yönelik tutumlar açısından anlamlı olarak bir fark yoktur (26). Ancak, Demarre ve arkadaşlarına göre eğitim düzeyi ile basınç yaralanması önlemeye yönelik tutum arasında fark bulunmakta, eğitim seviyesi yükseldikçe tutumun da olumlu etkilendiği bildirilmektedir (31). Tubaishat ve arkadaşlarının araştırmasına göre mesleki deneyimi çok olan hemşirelerin diğer hemşirelere oranla basınç yaralanmasını önlemeye yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri belirtilmiştir (28). Gerçekleştirmiş olduğumuz araştırmada ise, palyatif servisteki çalışma yılları ile tutumlar arasında anlamlı bir fark bulunmadı. Palyatif birimde mesleğe 5 yıldan az çalışmış olan hemşirelerin basınç yaralanmasını önlemeye karşı tutumlarının, uzun yıllar çalışan hemşirelere oranla daha yüksek olduğu görüldü. Bu durum, çalışma yılı ile doğru orantılı olarak mesleki yük ve tükenmişlik ile basınç yaralanması önleme konusunda tutumlarının da olumsuz etkilenebileceğini düşündürmektedir.

Beeckman'ın 204 klinik hemşiresi ile yaptığı çalışmada, hemşirelerin basınç yaralanmasını önlemede bilgi düzeyleri ile tutumları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu belirtilmiştir ($r=0.41$, $p<0.001$) (27). Benzer şekilde Tırgari ve arkadaşlarının yoğun bakım hemşirelerinde yapmış olduğu çalışma raporuna göre basınç yaralanması önlemede bilgi düzeyi ile tutumları arasında pozitif yönde zayıf bir korelasyonun ($r=0.30$, $p<0.01$) olduğu tespit edilmiştir (13). Güncel araştırmamızda, literatüre paralel olarak palyatif bakım hemşirelerinin basınç yaralanması önleme bilgi düzeyleri ile tutumları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki saptandı ($r=0.50$, $p<0.01$). Bu sonuç, hemşirelerin bilgi düzeylerinin, basınç yaralanması önleme davranışlarını ne oranda etkileyeceğini göstermektedir. Basınç yaralanması önlemede bilgi düzeyinin yüksek olması hemşirelerin tutumlarının da olumlu olması sonucunu doğurmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada, hemşirelerin basınç yaralanmasını önlemede bilgi düzeylerinin düşük olduğu görüldü. Hemşirelerin bilgi düzeyleri arttıkça, tutumları da olumlu yönde etkilenmektedir. Bu nedenle, bu araştırma ile basınç yaralanmaları konusunda hizmet içi eğitimlerin arttırılmasını, eğitimlerin uygulamalı simülatif karma yöntemlerden oluşturulmasını ve hemşirelerin katılımının teşvik edilmesini öneriyoruz. Ayrıca, basınç yaralanmaları konusunda bilginin pekiştirilmesi için aralıklı olarak kurumlar tarafından palyatif bakım hemşirelerine mobil öğrenme teknikleri ile hatırlatmalar yapılmasının, bilgilerin zamanla unutulmasını engelleyeceği, doğru uygulama oranlarını arttıracığı ve tutumlarını olumlu etkileyeceğini düşünmekteyiz. Sonraki yıllarda yapılacak olan çalışmalarda basınç yaralanması gelişimi açısından en riskli olan palyatif bakım hastalarına bakım veren hemşirelerin basınç yaralanması konusunda bilgi, tutum ve uygulamaları konularında çalışmaların arttırılmasını önermekteyiz.

Not: Bu çalışmanın bir kısmı 9-12 Kasım 2022 tarihlerinde Antalya'da düzenlenen 3. Uluslararası 9. Ulusal Yoğun Bakım Hemşireliği Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

1. Langemo D, Haesler E, Naylor W, Tippet A, Young T. Evidence-based guidelines for pressure ulcer management at the end of life. *Int J Palliat Nurs*. 2015;21(5):225–32.
2. Ferris A, Price A, Harding K. Pressure ulcers in patients receiving palliative care: A systematic review. *Palliat Med*. 2019;33(7):770–82.

3. Dincer M, Doger C, Tas S Sen, Karakaya D. An analysis of patients in palliative care with pressure injuries. *Niger J Clin Pract.* 2018;21(4):484–91.
4. European Pressure Ulcer Advisory Panel, National Pressure Injury Advisory Panel, Pan Pacific Pressure Injury Alliance. Prevention and treatment of pressure ulcers/injuries : clinical practice guideline : the international guideline 2019. [Internet]. 2019 [cited 2023 Nov 29]. Available from: <https://internationalguideline.com/2019>
5. Yardley I, Yardley S, Williams H, Carson-Stevens A, Donaldson LJ. Patient safety in palliative care: A mixed-methods study of reports to a national database of serious incidents. *Palliat Med.* 2018;32(8):1353–62.
6. Hendrichova I, Castelli M, Mastroianni C, Piredda M, Mirabella F, Surdo L, et al. Pressure ulcers in cancer palliative care patients. *Palliat Med.* 2010;24(7):669–73.
7. Dirgar E, Tosun B, Dokumuş H, Bülbül T. Evaluating nurses' knowledge of pressure injury prevention: A descriptive study. *Adv Skin Wound Care.* 2022;35(4):1–6.
8. Tallier PC, Reineke PR, Asadoorian K, Choonoo JG, Campo M, Malmgreen-Wallen C. Perioperative registered nurses knowledge, attitudes, behaviors, and barriers regarding pressure ulcer prevention in perioperative patients. *Applied Nursing Research.* 2017;36:106–10.
9. Tallier PC, Reineke PR, Asadoorian K, Choonoo JG, Campo M, Malmgreen-Wallen C. Perioperative registered nurses knowledge, attitudes, behaviors, and barriers regarding pressure ulcer prevention in perioperative patients. *Applied Nursing Research.* 2017;36:106–10.
10. Moore Z, Price P. Nurses' attitudes, behaviours and perceived barriers towards pressure ulcer prevention. *J Clin Nurs.* 2004;13(8):942–51.
11. Aslan A, Yavuz van Giersbergen M. Nurses' attitudes towards pressure ulcer prevention in Turkey. *J Tissue Viability.* 2016;25(1):66–73.
12. Wu J, Wang B, Zhu L, Jia X. Nurses' knowledge on pressure ulcer prevention: An updated systematic review and meta-analysis based on the Pressure Ulcer Knowledge Assessment Tool. *Front Public Health.* 2022;1–8.
13. Tırgari B, Mirshekari L, Forouzi MA. Pressure injury prevention: Knowledge and attitudes of Iranian intensive care nurses. *Adv Skin Wound Care.* 2018;31(4):1–8.
14. Yuri Miyazaki M, Helena Larcher Caliri M, Benedita dos Santos C. Knowledge on pressure ulcer prevention among nursing professionals. *Rev Latino-Am Enfermagem.* 2010;18(6):1203–11.
15. Ünver S, Fındık ÜY, Özkan ZK, Sürücü Ç. Attitudes of surgical nurses towards pressure ulcer prevention. *J Tissue Viability.* 2017;26(4):277–81.
16. Lawrence P, Fulbrook P, Miles S. A survey of Australian nurses' knowledge of pressure injury/pressure ulcer management. *Journal of Wound, Ostomy, and Continence Nursing.* 2015;42(5):450–60.
17. Cox J, Schallom M. Pressure injuries in critical care: A survey of critical care nurses. *Crit Care Nurse.* 2017;37(5):46–55.
18. Tulek Z, Polat C, Ozkan I, Theofanidis D, Togrol RE. Validity and reliability of the Turkish version of the pressure ulcer prevention knowledge assessment instrument. *J Tissue Viability.* 2016;25(4):201–8.
19. Üstün Y. Basınç Ülserlerini Önlemeye Yönelik Tutum Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi [Yükseklisans Tezi]. [İzmir]: Ege Üniversitesi; 2013.
20. Mukaka MM. Statistics Corner: A guide to appropriate use of Correlation coefficient in medical research. *Malawi Medical Journal.* 2012;24(3):69–71.
21. Shrestha N, Shrestha P. Knowledge of pressure ulcer management among nurses. *Journal of Gandaki Medical College-Nepal.* 2017;9(2):47–51.

22. Nuru N, Zewdu F, Amsalu S, Mehretie Y. Knowledge and practice of nurses towards prevention of pressure ulcer and associated factors in Gondar University Hospital, Northwest Ethiopia. *BMC Nurs.* 2015;14(1):1–8.
23. Abdel Rahman MS, Abdel Rahman RF, Al Assaf RM, Saleh M. Exploring nurses' knowledge and perceived barriers to carry out pressure ulcer prevention and treatment, documentation, and risk assessment. *Am Int J Contemp Res.* 2014;4(4):112–9.
24. Gunningberg L, Mamhidir AG, Florin J, Muntlin Athlin A. Pressure ulcer knowledge of registered nurses, assistant nurses and student nurses: a descriptive, comparative multicentre study in Sweden. *Int Wound J.* 2013;462–8.
25. Dalvand S, Ebadi A, Gheshlagh RG. Nurses' knowledge on pressure injury prevention: a systematic review and meta-analysis based on the Pressure Ulcer Knowledge Assessment Tool. *Clin Cosmet Investig Dermatol.* 2018;11:613–20.
26. Källman U, Suserud BO. Knowledge, attitudes and practice among nursing staff concerning pressure ulcer prevention and treatment - A survey in a Swedish healthcare setting. *Scand J Caring Sci.* 2009;23(2):334–41.
27. Beeckman D, Defloor T, Schoonhoven L, Vanderwee K. Knowledge and attitudes of nurses on pressure ulcer prevention: A cross-sectional multicenter study in Belgian hospitals. *Worldviews Evid Based Nurs.* 2011;8(3):166–76.
28. Tubaishat A, Aljezawi M, Al Qadire M. Nurses' attitudes and perceived barriers to pressure ulcer prevention in Jordan. *J Wound Care.* 2013;22(9):490–7.
29. Uba MN, Alih FI, Kever RT, Lola N. Knowledge, attitude and practice of nurses toward pressure ulcer prevention in University of Maiduguri Teaching Hospital, Borno State, North-Eastern, Nigeria. *International Journal of Nursing and Midwifery.* 2015;7(4):54–60.
30. Ayello EA, Zulkowski K, Capezuti E, Jicman WH, Sibbald RG. Educating nurses in the United States about pressure injuries. *Adv Skin Wound Care.* 2017;30(2):83–94.
31. Demarré L, Vanderwee K, Defloor T, Verhaeghe S, Schoonhoven L, Beeckman D. Pressure ulcers: Knowledge and attitude of nurses and nursing assistants in Belgian nursing homes. *J Clin Nurs.* 2011;21:1425–34.